

עברית

השיר על הילד שצבוע היפנט וטרף אותו * בנו של סופר עברי החפץ להיות משורר וכותב אנגלית באותיות עבריות * משורר שעלב באלוהי היהודים * השגרירים הנודדים של הסיפורת העיברית



סמיה אל-קאסם



אהרון מגיד



עשית "סוף הדיכרון"



יורם טהרלב

של יורם טהרלב היא עידיית של שירה על קיבוץ שחיו אפורים, ולעיתים גם שחונים. ביקורות-השירה בארץ התעלמו מהסיפורן הכחוש הזה, אלא שהקהל רוכש כבר את המהדורה הרביעית, והוא אוהב את השירים, ומאמין להם. בצדק.

הקיבוץ: עידיית וזיבורית

משק יגור — טיפוס, מאת יורם טהרלב
הוצאת הקיבוץ המאוחד, 80 עמודים

ספרים

צאן ברזל PENGGLISH POETRY

לפני קרוב לשלושים שנה פירסם אדווין סמואל, בנו של הנציב העליון הבריטי הראשון, הרברט סמואל, ספר בלשני בעל הכותרת פנגליש, אשר בו טען כי בפלסטינה (א"י) נוצרת לה שפה אנגלית-פלסטינאית (פלסטיין-אנגליש).

אדווין סמואל לא ציפה ולא פילל, שכעבור שלושים שנים יפרסם משורר צעיר, המתמייך להיות עיברי, ספר-שירים ראשון הכתוב בלשון הפנגליש (איל מגד, סוף הזיכרון, הוצאת מסדה, הסיפריה הקטנה לשירה).

מלבד היות סיפור-שירים זה, תיאור תגליתו הבלתי-מְרשימה של מגד הצעיר את לונדון, אירלנד, גיימס ג'ס, ג'י. פ. דונלוי, דייוויד הוקני וכו', השירים בספר מהווים מצבור של מילים אנגליות, באותיות עיבריות, על-מנת לחסוך לקורא סבל שירי מיותר. הרי עיקרי דם פנגליש פואטרי של איל מגד רצ"ב:

לונלי לונדון יירס. פיזמון בלונדון טן סי, סי, דפרסיה בפרסטוויץ' מנצ'סטר, תחודי בשם קוקני, ברני, נאמבלר, לאחרונה מדיר רגליו מהסיטי קומרשיאל קלאב, מרצונו הטוב נסגר ברוואל סנטוריום. אולי נזכר בוויסטולה, כמו הניגוניר מאן. ברינג מי טואט וואטר אוף חולי וואטר. לאנץ'-טיים בעצם חסיטי בלונדון, 90 פאונד. פינט גיניס ושני האם-סנדוויץ'. אירלנד אונד פאיש טרופיקל. דבלינס. חנוכה אן א' גאיש פסטיבל. קורוואיס דומינה, איי אם לונלי היר, פור דה ביר, אנד איסט גיניס דים טיים. מאי דיר...

לאחד משיאי שירתו הספיקעברית, ספק אנגלית, מגיע מגד הצעיר בשורה הבוקר פנעה בי הסטינגה כבוקר ומוטב שלא להרבות מילים לערכה של שירה זו. מצער ספר מפוקפק זה ראה אור בסמית' ספרוני-שירה בעריכת משורר-הפלסטי אמיר גלבוץ. יחד עם זאת, יש להניח, שכאשר יחפשו בניו של אמיר גלבוץ לפרסם שיריהם או סיפוריהם, תהיה סיפריה כלשהי, בעריכת אהרון מגד, שתחזיק לגילבוץ את חובה-הכבוד שלו.

„לאן הם הולכים?“

מבקר-הסיפורת חיים ספס ביקר את חרוני אהבה אטינגר-אביר במסוף-הסיפורת של הארץ (3.6) וליגלג אלשבע בפאריס. המחברת, שלא התעצלה, הגיבה שבו שכל בר-דעת יבין שהכוונה לשדרות אלישע. אחד ש ירם ברתובסקי, שהוסיף למיכתבה של אטינגר-אביר: אלישע אינטליגנטי יותר מאלישבע, מאחר שלא זכיתי ולמיטב ידיעתי, גם הצרפתים עדיין לא שמעו עליהם. מכי אביר היתה לשדרות שאנז-אליוה, ואת השם אלישע ג סיפורת צרפתית לעיברית. צמד השגריים-נודדים אהרון מגד וחיים גורי, הגיע לגיורוק, שם השתתף בגלגל-העולם ערב, בפגישה פומבית, בסתח-הפגישה נשא דברים ארתור א. מראה מעל הגשר, מותו של סוכן. עכד אל-וואהב אל בן העירקית. המשורר אדונים על סיפורת סוריה ולבנון. הסיקס סאטל סאטל קיוה בדבריו ש"היה ככוח המילים, הכתובות והנאמרות, לשון ש אהרון מגד וחיים גורי, צמד השגריים-נודדים אהרון מגד וחיים גורי, הגיע לגיורוק, שם השתתף בגלגל-העולם ערב, בפגישה פומבית, בסתח-הפגישה נשא דברים ארתור א. מראה מעל הגשר, מותו של סוכן. עכד אל-וואהב אל בן העירקית. המשורר אדונים על סיפורת סוריה ולבנון. הסיקס סאטל סאטל קיוה בדבריו ש"היה ככוח המילים, הכתובות והנאמרות, לשון ש

לעיתים רחוקות נולד בארץ משורר הכותב שירה כנה, ערכית וייצגנית. משורר כזה הוא יורם טהרלב. למרות שהוא לא שירת בקודש בחצרות האפיפיוריים-הסיפורתיים של תל-אביב, הצליח — בעזרת-המבע ובפשטות שירתו — להעמיד באור-מגוון את כל פירכוי המודרניות והעקרונות של השירה העברית בעשור-השנים האחרון.

משק יגור — טיפוס הוא קובץ-שירים מצולה, נטול יומרות כיצד ייראו שיריו בתרגום לשפה-זרה, או איפור מאובק של תרגום שירה-לועזית לעברית. קובץ זה מוכיח שיש מקום בארץ ליצירה שירת מקורית, מצולה, בלתי-מתחכמת וקרובה לשורשים, ללא צורך של הוודיפות או הסתאבות אופנתית.

בשיריו מפרק טהרלב לגורמים סיפוריים, ולתיאורים חזותיים, את חוויית הילדות בקיבוץ. והוא עושה זאת ללא כחל וללא שרק, משל, אם ארתור קסטלר כתב באחד מספריו על הקיבוץ שקיימת בו תחושה של, עיני רנטגן החודרות לגיבוי נישמתך, הרי טהרלב מתאר קלוסטרופוביה זו כך:

לחדר חורי יש דלת מרשת / חדלת הזו עוצרת / רק זבובים ויתושים, / לא מבטים של אנשים.

טהרלב עורך אינווטאר של ילדותו בקיבוץ, תוך שימוש מצומצם במילים ובמצבים, שימוש אשר מביא פן אחר לחוויית ילדות בקיבוץ. סיטואציות כמו:

הצבוע מכפר יחזקאל / צחק בשדה בליזה / וילד הלך אחריו מחופנט / ונטרף, מעלות את חדות תיאוריו השיריים.

למרות ששירים אלה מתארים את קיבוץ יגור, הרי הם משמשים אספקלריה לתנועה הקיבוצית כולה. חוויית הילדות במשק, שטורסה עד כה, עוותה, והוצגה בפלקטיות לא ישרה מגיעה, בשיריו של יורם טהרלב לתיאור האמת שלה. אמת הקיבוץ, כפי שזה משתקף בעיני בני-ילדיה, ולא בשיריהם של קבלני-חלוציות.

קיימת בשירי טהרלב שובבות, כמו: לפעמים כולנו יחד / נכנסים אל המקלחת / כאילו לשתות מים מהכור / או לרחוץ / את הידיים מהבוקר / אבל כעצם, אם כבר שואלים — / באנו בשביל לראות לגדולים.

שירים אלה מקבלים עוצמת חיים בהיותם בין עולם הילדים לעולם הגדולים. בין התיקוה לזר המטיל את התיקוה על שכם הילדים:

חנה שנס טיפלה בי כשהייתי תינוק / דויד שמעונוביץ' שאל לשמי כשהייתי בן / ברטנוב חזקן צבט את לחיי בכיתה א' / אשר ברש צלע אתי בכביש לכפר / חסידי / יצחק שדה עבר על ידי ממכסניים קצרים.

תוך הצגת תמונות אנתנטיות ומרגשות של גוף הקיבוץ, וגוף יושביו, מגיע טהרלב לאמת הארצישראלית של ילדי הקיבוץ, ובאחד משיריו הוא מצליח להביע את טרגיות חייהם ומותם של ילדי הקיבוץ, כשהוא מתאר זאת בתסכנות של מילים דרך סיפור הצגות-החובבים של אביו ושחקניו:

השחקנים שלו / נהרגו עוד במלחמת-השיחרור / והוא גידל חדשים / והם נהרגו בפעולות התגמול / ובתאונות-דרכים / ובמיבצעי-סיני / ועוד במלחמות ששת-ימים / שלוש שנים אחר מותו / נהרגו השחקנים שלו.

שיר זה מביע את שכול ילדי הקיבוץ, ביתר כנות מאשר כל הקובץ שיוח לזחמים, ללא כל כיסויי אינטלקטואליים, או שאר שכבות השומן התרבותית שהשירה העברית עושה על עצמה משך כל השנים האחרונות על-מנת להסתיר את כחשותה. יורם טהרלב מציג, באחד השירים, את הטרגדיה של הפילוג בתנועה-הקיבוצית בראשית שנות החמישים, כפי שזו השתקפה בעיני הילדים:

יעל בן-אראצי לא רצתה לעזוב / חוריה המפאיניקים לקחו אותה בכוח. / מחלונות הכיתה ראינו אותה צועקת / בתוך משאית חרהיטים. / יעל בן-אראצי, בת 12, / חיתה מפמניקית שרופה.

איזו קמצנות של מיליב ועושר של הבעה, שבתוכם מקוסלת ילדות של דור. שירתו